

STATISTIKANÕUKOGU 2019. AASTA
ARUANNE

Tallinn 2020

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Töö riikliku statistika programmi kavandamisel	5
2. Soovituste andmine riikliku statistika tegemise koordineerimise kohta	5
3. Riikliku statistika tegijate nõustamine riikliku statistika tegemisel, sealhulgas statistikaalaste põhimõtete ja kvaliteedikriteeriumide rakendamisel	6
4. Hinnang riikliku statistika tegemise kulutuste kohta	7
5. Soovitused õigusloome valdkonnas	Error! Bookmark not defined.
7. Kokkuvõte	8

Sissejuhatus

Statistikanõukogu (edaspidi *nõukogu*) praegune koosseis moodustati Vabariigi Valitsuse 2019. aasta 28. märtsi korraldusega üheteistliikmelisena. Nõukokku kuuluvad ametikoha järgi Andmekaitse Inspektsiooni, Statistikaameti ja Eesti Panga esindaja ning kaheksa tarbijate ja andmeesitajate esindajat, sealhulgas. Nõukogu koosseis seisuga 31. detsember 2019 vastab riikliku statistika seaduse nõuetele.

Urmas Kaarlep	Nõukogu esimees, andmeesitajate- ja tarbijate esindaja
Mart Mägi	Statistikaameti esindaja, Statistikaameti peadirektor
Maive Rute	Eesti Panga esindaja, Eesti Panga asepresident
Kristjan Küti	Andmekaitse Inspektsiooni esindaja, Andmekaitse Inspektsiooni vaneminspektor
Allan Puur	rahvastikuekspert, tarbijate esindaja, Tallinna Ülikooli Eesti demograafia keskuse juhtivteadur
Hede Sinisaar	sotsiaalvaldkonna ekspert, andmeesitajate ja tarbijate esindaja, Sotsiaalministeeriumi analüüsi ja statistika osakonna juhataja
Kätlin Mandel	keskkonnaekspert, andmeesitajate ja tarbijate esindaja, Keskkonnaministeeriumi juhtkonna nõunik
Toomas Kevvai	põllumajandusekspert, andmeesitajate ja tarbijate esindaja, Maaeluministeeriumi toiduohutuse ning teaduse ja arenduse asekanstler
Sven Kirsipuu	majandusekspert ja tarbijate esindaja, Rahandusministeeriumi eelarvepoliitika asekanstler
Marko Udras	andmeesitajate ja tarbijate esindaja, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja poliitikakujundamise ja õigusosakonna juhataja
Ott Velsberg	Andmemajanduse ekspert ja tarbijate esindaja, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi riigi infosüsteemide osakonna andmetejuht

Nõukogu liikmete osalemine nõukogu koosolekutel on esitatud lisas 1.

2019. aastal toimusid nõukogu koosseisus järgmised muudatused:

- Seoses volituste lõppemisega arvati nõukogu koosseisust välja Tõnu Kollo; Hannes Pahapill, Ilmar Lepik ja Urmet Lee;
- uueks liikmeks määras Vabariigi Valitsus Urmas Kaarlepa.

Nõukogu on oma töös lähtunud Vabariigi Valitsuse 2011. aasta 22. jaanuari määrusest „Statistikanõukogu töökord“ ja riikliku statistika seadusest. Statistika seaduse kohaselt statistikanõukogu

- 1) nõustab riikliku statistika tegijat riikliku statistika programmi koostamisel;
- 2) annab Statistikaametile soovitusi riikliku statistika tegemise koordineerimise kohta;
- 3) avaldab valdkonna eest vastutavale ministrile arvamust riikliku statistika programmi ja selle muudatuste kohta enne nende kinnitamist;
- 4) nõustab riikliku statistika tegijat riikliku statistika tegemisel, sealhulgas statistikaalaste põhimõtete ja kvaliteedikriteeriumide rakendamises;
- 5) annab valdkonna eest vastutavale ministrile hinnangu riikliku statistika tegemise kulutuste kohta ja esitab selle oma aastaaruandes;
- 6) annab valdkonna eest vastutavale ministrile soovitusi ja avaldab arvamust statistikaalase õigusloome valdkonnas;
- 7) avaldab arvamust Statistikaameti peadirektori ametikoha täitmiseks avalikku konkurssi läbiviivale komisjonile kandidaadi sobivuse kohta ning valdkonna eest vastutavale ministrile Statistikaameti peadirektori ametist vabastamise kohta.

2019. aastal toimus viis nõukogu koosolekut. Aasta esimesel koosolekul (02.05.2019) toimus nõukogu esimehe valimine, Statistikaameti arengukava ülevaatus ja 2019. aasta tööplaani arutelu ja kinnitamine.

Järgnev nõukogu 2019. aasta tegevusaruanne kajastab nõukogu tegevust vastavalt statistika seaduses määratud ülesannetele. Kuna 2019 aastal ei olnud aktuaalne uute muudatuste tegemine Statistikaametisse ja Statistikaameti peadirektor 2019. aastal ei vahetunud, siis punkti 6 ja 7 täitmist aruanne ei kajasta.

1. Töö riikliku statistika programmi kavandamisel

Riikliku statistika tegijate nõustamine riikliku statistika programmi koostamisel ja selle alusel rahandusministrile arvamuse avaldamine [ülesanded 1) ja 3)] on olnud statistikanõukogu töös keskne teema. Seda olukorras, kus soovitud tööde maht ületab pidevalt Statistikaameti rahalised võimalused ja tööde loetelus on vaja teha valikuid. Nõukogu sai Statistikaameti 2020.–2024. aasta statistikatööde loetelu projektist ülevaate koosolekul 12.06.2019 ning edastas selle koos lisaearve taotlusega ja arvamusega Rahandusministrile. Statistikaameti statistikatööde loetelu projekt aastateks 2020–2024 oli täiendava vaatluse all ka 10. detsembri koosolekul, kus oli arutlusel ka Eesti Panga statistikatööde loetelu aastateks 2020-2024.

Juunis Rahandusministrile saadetud arvamuses tõdeti taaskord, et optimaalse lahenduse leidmine Eesti riigi poolt võetud rahvusvaheliste kohustuste, riigisisese nõudluse ja riikliku statistika tegemiseks vajalike arendustegevuste vahel on keeruline ülesanne, kus nõ kannatajaks on tavaliselt riigisisised kasutajad ning arendustegevused. Selline lähenemine ei ole pikas perspektiivis kestlik ja kahjustab nii teadmuspõhist poliitikakujundamist kui ka laiemalt erinevates eluvaldkondades tehtavate otsuste kvaliteeti.

2. Soovituste andmine riikliku statistika tegemise koordineerimise kohta

Riikliku statistika seaduse § 9 lg 2 p 3 kohaselt on pandud Statistikaametile teiste riikliku statistika tegijatega võrreldes lisakohustus – koordineerida riikliku statistika tegemist. Riigisisene koordineerimine on vajalik, et kooskõlastada riikliku statistika tegijate tegevus ja tagada riikliku statistika süsteemi kuuluvate asutuste statistikaalase tegevuse vastavus Euroopa statistika tegevusjuhisele. Statistikanõukogu on jälginud Statistikaameti rolli riikliku statistika koordineerijana ning kuulunud ära Eesti Panga aruanded tehtavate statistika alaste tööde kohta. Koordinatsiooni tõhustamiseks sõlmisid Statistikaamet ja Eesti Pank 2017. aastal koostöökokkuleppe, mille täitmisest sai nõukogu ülevaate 10.12.2019 koosolekul. Koostöö tihendamiseks ja

koordinatsiooni parandamiseks on nõukogu koosolekutele kutsutud vaatlejatena Eesti Panga statistikaosakonna juhataja Jaanus Kroon, Riigikantselei strateegiadirektori asetäitja Eili Lepik ja Tervise Arengu Instituudi analüüsiosakonna juhataja Natalja Eigo.

3. Riikliku statistika tegijate nõustamine riikliku statistika tegemisel, sealhulgas statistikaalaste põhimõtete ja kvaliteedikriteeriumide rakendamisel

Oluline teema 2019. aastal oli Statistikaameti tegevuse efektiivsuse tõstmine ja arenguperspektiivid. Statistikaameti uut visiooni tutvustati Statistikanõukogule 02.mail, kui oli vaatluse all Statistikaameti strateegia aastateks 2019-2022. Nõukogule tutvustati arengukava, millega seadis amet seadis endale eesmärgiks saada aastaks 2022 Euroopa kõige efektiivsemaks ja innovatiivsemaks statistikaametiks.

Riikliku statistika tegijate nõustamisel ning statistika tegevusjuhise põhimõtete rakendamisel pööras statistikanõukogu 2019. aastal tähelepanu andmeesitajate halduskoormuse vähendamise võimalustele ja riikliku statistika kvaliteedinõuete tagamisele. Euroopa statistika tegevusjuhise 9. põhimõtte järgi peab andmeesitajate koormus vastama tarbijate vajadustele, kuid ei tohi olla andmeesitajate (nii üksikisikud kui ka ettevõtted) jaoks liiga suur. Sellele teemale keskendus nõukogu 16. juuni koosolekul, kus saadi ülevaade Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja MKMi uuringust nullbürokratia teemal. Samuti saadi samal koosolekul ülevaade Statistikaameti tegevusest halduskoormuse vähendamisel läbi riigiülese projekti Aruandlus 3.0 ja Statistikaameti enda poolt astunud sammudest küsitluste kvaliteedi tõhustamisel. Nõukogu pidas oluliseks rõhutada antud töö jätkamise vajadust.

Statistikanõukogu toetab aruannete esitamise kohustusest tulenevat halduskoormuse vähendamise nõuet ettevõtetele. Halduskoormuse vähendamine on reeglina kallid projekt. Arvestada tuleb, et ettevõtjate koormuse vähendamine tähendab riigi koormuse suurendamist. Ka Eesti Panga puudutavate ettepanekute realiseerimine on Eesti Panga jaoks kallid. Selliste mahukate muudatuste elluviimiseks on vaja suuri investeeringuid.

Väga olulise punktina käsitleti Statistikanõukogu 26. novembri koosolekul rahva- ja eluruumide loenduse läbiviimist. Nõukogu sai ülevaate 2. prooviloenduse tulemustest ning võttis need teadmiseks. Lähtudes Statistikanõukogu rollist riikliku statistika tegijate nõustamisel riikliku statistika tegemisel, sealhulgas statistikaalaste põhimõtete ja kvaliteedikriteeriumide rakendamisel tegi Statistikanõukogu peale erinevate võimaluste kaalumist ettepaneku Statistikaametile viia läbi rahva- ja eluruumide loendus läbi registripõhiselt kombineeritud valikvaatlustega.

4. Hinnang riikliku statistika tegemise kulutuste kohta

Hinnang 2020. aasta statistikatööde rahastamisele on esitatud 12. juuni koosoleku arvamuses Statistikaameti 2020.–2024. aastal tehtavate statistikatööde loetelu projekti kohta. See loetelu kajastab Eesti rahvusvahelisi kohustusi ja tarbijate statistikavajadusi 146 statistikatöö näol maksumusega 40,9 miljonit eurot. Sealhulgas on 2020. aasta statistikatööde loetelus 146 tööd eeldatava maksumusega 8,2 miljonit eurot.

Statistikanõukogu peab äärmiselt oluliseks andmeesitajate koormuse vähendamist, mis paratamatult toob arendusfaasis kaasa Statistikaameti töömahu suurenemise ja täiendava ressursivajaduse. Seetõttu on väga vajalik lisafinantseering andmehalduse ja masin-masin ühendatud andmevahetuse arenduseks.

Selleks, et Statistikanõukogu arvamus riikliku statistika tööde loetelu ja järgmise aasta riigieelarve kohta oleks sisukam ja mõjusam, on vaja, et Statistikaamet, aga ka Tervise Arengu Instituut tervisestatistika valdkonnas, alustaksid avalikku arutelu statistikatööde üle varem (nt eelmise eelarveperioodi lõpus). Nii oleks võimalik Statistikanõukogul arvamus kujundada riigieelarve menetlemise käigus. Probleem on endiselt aktuaalne ja nõukogu ootab ettepanekuid statistikaprogrammi ajaliselt paremaks sulandamiseks eelarveprotsessi ning vajaduse korral vastavate seadusesätete muutmist.

Kokkuvõte

Statistikanõukogu praegune koosseis moodustati Vabariigi Valitsuse korraldusega **15. jaanuaril 2015** üheteistliikmelisena. 31. detsembri 2019 seisuga vastas nõukogu koosseis esitatavatele nõuetele. Nõukogu on oma töös lähtunud Vabariigi Valitsuse 22. jaanuari 2011. aasta määrusest „Statistikanõukogu töökord“ ja riikliku statistika seadusest. Toimunud on viis nõukogu koosolekut vastavalt 02.05.2019 kinnitatud tööplaanile.

Olulisemad tähelepanekud ja seisukohad

Esiteks, Statistikanõukogu juhtis tähelepanu järgmistele asjaoludele seoses 2020.–2024. a. statistikatööde loeteluga:

- I. tööde loetelus on Eesti omavajadustest lähtuvad tööd alarahastatud;
- II. kokkuvõttes statistikasüsteemi arendustööde arvult ei ole pikas perspektiivis kestlik ja kahjustab nii teadmuspõhist poliitikakujundamist kui ka laiemalt erinevates eluvaldkondades tehtavate otsuste kvaliteeti Eestis.

Teiseks, toetab Nõukogu Statistikaameti arengusuundi 2019-2022 andmehalduse ning tegevuse jätkuvaks tõhustamiseks. Samuti tunnustab nõukogu Statistikaametis viimastel aastatel toimunud arenguid, mis on parandanud andmete visuaalset esitlust ja tõstnud statistiliste andmete tähtsust otsustamisprotsessides, mille heaks näiteks on juhtimislaua projekti algatamine.